

Eksegeesi tapaninpäivä 26.12.2025: Kristuksen todistajat.

Luukas 12:8–12

Päivän evankeliumitekstin paikkaa ja asiayhteyttä ei täysin määritellä. Näyttää kuitenkin siltä, että paikalla on suuri kansanjoukko ja opetuslapsia, sekä myös fariseuksia ja kirjanoppineita. Suuret kansanjoukot halusivat nähdä ihmeen tai toivoivat, että jokin henkilökohtainen tarve tulisi kohdatuksi. Kirjanoppineet ja fariseukset halusivat päästä eroon Jeesuksesta, ja Jeesuksen tuleva matka Jerusalemiin tuokin kirjanoppineille ja fariseuksille mahdollisuuden toimia. Opetuslapset taas kulkivat Jeesuksen seurassa oppien häneltä.

Evankeliumiteksti on osa laajempaa puhekokonaisuutta. Edeltävästi Jeesus on puhunut fariseusten hapatteesta ja siitä, ettei tule pelätä heitä, jotka voivat riistää ruumiin, mutta joiden valta ei ulotu pidemmälle. Jeesus varoittaa tekopyhydestä. Sana tekopyhyys viittaa ennen kaikkea näyttelijään ja näyttelemiseen. Toive tulla suosituksi ja ihmispelko ovat olleet kautta aikojen vaarallinen yhdistelmä, joka on usein johtanut tekopyhyteen. Tekopyhyys ei voi kuitenkaan pysyä piilossa, sillä Jumala antaa kerran kaiken tulla esiin ja näkyviin.

Kristityn kutsun ytimessä on se, että Jeesus tunnustaa meidät Isän Jumalan edessä. Ei se, että me olemme kansan parissa suosittuja tai mukailemme ja myötäilemme väärällä tavalla kansamme hengellisiä johtajia, jotta emme joutuisi vaikeuksiin. Jeesuksen aikana fariseusten ja lainoppineiden kanssa kiistaan joutuminen saattoi johtaa vakaviin seuraamuksiin. Paavali kirjoittaa ensimmäisessä Tessalonikalaiskirjeessä **”Koska Jumala on katsonut meidät kelvollisiksi julistamaan evankeliumia, me emme puhuessamme pyri olemaan mieliksi ihmisille vaan Jumalalle, joka tutkii sydämemme. Emme ole koskaan puhuneet mielistelevin sanoin, sen te tiedätte; emme ole salaa ajaneet omia etujamme, siitä Jumala on todistajamme”** (1 Tess.2:4–5). Kun Jeesus tunnustaa meidät taivaallisen Isämme edessä, voimme olla vapaita ihmispelosta ja palvella Jumalaa ja lähimmäistämme oikeista motiiveista.

Kuvittele tilanne, jonka keskellä sinut kutsutaan tuomioistuimen eteen ja käsittelyssä ovat kaikki väärät tekosi ja syntisi. Kaikki tehdään julkiseksi. Silloin toteat, että olet luottanut Jeesukseen Kristukseen ja sillä hetkellä Jeesus astuu puolustajaksesi ja tunnustaa Jumalan valtaistuimen edessä ja enkelien läsnäollessa, että kuulut hänelle. Silloin jumalallinen tuomio siirretään syrjään ja tilalle tulee jumalallinen anteeksianto.

12:8

Jeesuksen tunnustamiseen liittyvä ajatus ei ilmene tässä ensimmäistä kertaa vaan on myös nähtävissä Luukas 9:26. Jeesus liittyy itseensä eskatologisessa merkityksessä käsitteet ”Ihmisen Poika”, ”Jumalan Poika” ja ”Messias”. Tulevaisuudessa on päivä, jolloin hän tulee hallitsemaan kirkkaudessa ja kunniaassa. Sen, joka on tunnustanut ”Ihmisen pojan” tässä ajassa, Jeesus tulee myös tunnustamaan kerran Jumalan ja Jumalan enkelien edessä.

Se, mikä johtaa ihmisen kieltämään Jumalan, on usein ihmispelko. Pelätään menettää jotakin arvokasta ja ajallista jos tunnustaudutaan Jeesuksen seuraajiksi. Uskon aitous koetellaan vaativissa tilanteissa, joissa on myös mahdollisuus joutua vainotuksi. Voi olla erityisen vaikeaa pilkan ja vainojen edessä tunnustaa Jeesus eli hänet, jota ei näe. Näemme, että esimerkiksi Mooses toimi uskosta eikä näkemisestä käsin ja valitsi hetkellisen nautinnon sijaan Jumalan iankaikkisen valtakunnan (Hepr. 12:7).

Joku on joskus sanonut, että vainot eivät ytimeltään tee marttyyrejä vaan vaikeat vainon ajat ennemmin tuovat näkyväksi sen, ketkä ovat marttyyrejä eli Jeesuksen todistajia. Helppojen aikojen keskellä on yksinkertaisempaa todistaa olevansa kristitty, vaikka usko olisi vain ulkonaista ja opittuja tapoja ja käytöstä.

Keskeistä on pitää mielessä se, että Jeesus tunnustaa minut koko enkelimaailman edessä omakseen, kun minä tunnustan hänet tässä ajassa. Mikä valtava näkymä!

12:9

Jeesuksen kieltäminen ihmisten edessä on äärimmäisen vakava asia. Se, joka kieltää Jeesuksen, tullaan kieltämään myös Isän edessä. Toisaalta Pyhän Hengen herjaaminen on monin kerroin vakavampi asia, koska tällöin ei ole enää paluuta Jumalan yhteyteen tai Jumalan tuomaa anteeksiantamusta, kuten näemme seuraavasta jakeesta.

Alkukirkon vainoissa moni kielsi Jeesuksen uhraamalla epäjumalille ja keisarille, koska pelkäsi uhmata ajallisia auktoriteetteja. Hallitsijalle ja epäjumalille uhraamisesta on tunnettu kertomus Danielin kirjassa, kun Danielin ystäviä yhdessä muun kansan kanssa vaaditaan kumartamaan Nebukadnessarin tekemää kultaista patsasta. Ystävät vastaavat **”Jumala, jota me palvelemme, pystyy pelastamaan meidät tulisesta uunista, ja hän voi pelastaa meidät myös sinun käsistäsi, kuningas. Ja vaikka niin ei kävisikään, kuningas, saat olla varma siitä, että sinun jumaliasi me emme palvele ja sitä kultaista patsasta, jonka olet pystyttänyt, me emme kumarra.”** (Dan. 3:17–18). Alkukirkon vainojen jälkeen syntyi jakautumista seurakunnan keskellä kysymyksessä, mitä tulisi tehdä heille, jotka ovat vainojen paineessa kieltäneet Jeesuksen. Saisivatko he palata seurakunnan yhteyteen? Osa näki, että palaaminen on mahdollista ja osa vuorostaan näki, että langenneita ei tulisi ottaa takaisin.

Kun Pietarin todettiin olleen aiemmin Jeesuksen seurassa ja hänen seuraajansa, kielsi Pietari Jeesuksen kolme kertaa sanoen viimeisellä kerralla **”En käsitä, mistä puhut”** (Luuk. 22:60). Silloin Herra kääntyi Pietariin, ja Pietari muisti miten Jeesus oli ennalta sanonut hänen lankeavan ja hylkäävän Jeesuksen. Pietarista kerrotaan, että **”Hän meni ulos, ja itki katkerasti”** (Luuk. 22:62). Varhaisen seurakunnan johtajan kontolla on syvä lankeemus nimenomaan Herran kieltämisessä.

12:10

Pyhän Hengen pilkka on puhututtanut monia, eikä ole löydetty yhtä ja täysin yhtenäistä selitystä sille, mitä Pyhä Hengen pilkka tai herjaaminen pitää sisällään. Näemme myös, että Markuksella ja Matteuksella on teemaan yksityiskohtaisempi selitys kuin Luukkaalla. Markus (Mark. 3:22–30) ja Matteus (12:22–32) linkittävät suoraan Pyhän Hengen herjaamisen siihen ajatukseen, että ihminen sanoo Jeesuksen tekevän ihmeensä saatanan voimalla eli väittämällä Pyhää Henkeä pahaksi hengeksi. Tämä on fariseusten väite Jeesuksen toiminnan suhteen. Sama ajatus löytyy myös Luukkaan evankeliumista, mutta hieman aikaisemmin suhteessa päivän tekstikatkelmaan (11:15). Tosin Luukas 11 ja Luukas 12 linkittyvät toisiinsa.

Apostolien teoissa Stefanoksen puheessa todetaan **”Te niskuroijat, ympärileikatut mutta sydämeltänne ja korviltanne pakanat! Aina te olette vastustamassa Pyhää Henkeä – niin kuin isänne, niin myös te!”** (Ap.t 7:51). Pyhän Hengen herjaamiseen liittyi fariseusten tekopyhyys; jos he olisivat omistaneet Jumalan Hengen, niin he olisivat nähneet, että Jeesus on Isän lähettäjä. Mutta koska he eivät tunnistanee Jeesusta, he herjasivat Jeesuksen tekoja esimerkiksi syntien anteeksiantamisesta ja sairaiden parantamisesta (Luuk. 5:24). Jeesus varoitti fariseuksia; jos he tulisivat jatkamaan tätä toimintaansa, heille ei olisi luvassa pelastusta. Israelin kirjanoppineet ja fariseukset paaduttivat sydämensä, vaikka olivat saaneet läheltä nähdä Jumalan valtakunnan murtautuvan esiin Messiaan kautta heidän keskellään. He vastustivat sitä työtä, jota Pyhä Henki halusi tehdä heidän elämässään ja luulivat tunteviensa kirjoitukset, vaikka eivät nähneet kirjoitusten ydintä eli Jeesusta. Jumala oli ensiksi lähettänyt Johannes Kastajan, sitten Jeesuksen ja lopulta Pyhä Hengen. Jos fariseukset hylkäisivät viimeisen todistajan, ei olisi enää olemassa heille pelastusta. Osa raamatunselittäjistä näkee Pyhän Hengen herjaamisen linkittyvän ennen kaikkea ja nimenomaan tähän tiettyyn tilanteeseen ja Israelin kansan ja fariseusten hengelliseen tilaan, joka jatkuessaan tulisi johtamaan anteeksiannon menettämiseen.

Pyhän Hengen herjaamiseen liittyy ulottuvuus sanojen merkityksestä ja sanat ovat ne, jotka ratkaisevat asian. Toisaalta esimerkiksi Pietari lausui hätäisesti sanoja Jeesusta vastaan (Luuk. 22:54–62) ja toisaalta taas Jeesus asetti Pietarin myöhemmin ennalleen siihen tehtävään, johon Pietari oli kutsuttu (Joh. 21:15–19).

Pyhän Hengen herjaamisen syntiä on pohdittu ja yritetty myös konkretisoida. Yleisesti Pyhän Hengen pilkkaamisessa on nähty olevan kyse siitä, että ihminen kokee ja omistaa Jumalan rakkauden mahdollisimman läheisesti ja sitten kuitenkin lopulta nimeää kaiken sen paholaisen työksi ja ottaa asiaan näin lopullisen kannan. Yleensä on ajateltu, että niin kauan kuin ihmisellä on ajatuksia katumuksesta ja merkkejä katumuksen tilasta, on myös mahdollisuus anteeksiantamukseen ja uskoon eli ennalleen asettamiseen. Pyhä Henki vaikuttaa ihmisen elämässä aidon parannuksenteon ja Pyhän Hengen pilkka estää Pyhän Hengen toiminnan mikä sulkee pois anteeksisaamisen mahdollisuuden.

Raamattu puhuu myös siitä, että niitä, jotka ovat kerran **”...maistaneet taivaan lahjaa ja tulleet osallisiksi Pyhästä Hengestä, nauttineet Jumalan hyvää sanaa ja kokeneet tulevan**

maailman voimia, mutta luopuneet uskostaan...” (Hepr. 6:4–6) on mahdotonta enää auttaa pelastukseen. Edelleen Raamattu puhuu tahallisen synninteon vaikutuksista joutua lopullisesti pelastuksen ulkopuolelle (Hepr. 10:26–31). Johannes vuorostaan puhuu synnistä, joka on anteeksiannettavissa ja synnistä, joka johtaa kuolemaan (1 Joh. 5:16–17). Näitä tulkintoja ei voida kuitenkaan varmuudella liittää Pyhän Hengen herjaamiseen, vaikka niissä on yhteneväisiä piirteitä.

Jeesuksen anteeksiantamus menee niin pitkälle, että hän jopa ristillä pyytää anteeksiantamusta ristiinnaulitsijoilleen. Näin tekee myös Stefanos, kun häntä kivitetaan. Toisaalta on hyvin radikaali tilanne, jos ihminen saa oppia tuntemaan Jeesuksen ja kaiken oppimansa jälkeen kutsuu Jeesusta paholaiseksi.

Huomaamme myös, että Jeesuksen ja Pyhän Hengen erottaminen toisistaan on sinänsä haastavaa tai mahdotonta. Ne, jotka lähestyvät Pyhä Hengen pilkkaa, itse asiassa herjaavat Jeesusta.

12:11–12

Läpi Raamatun kertomusten ja historian on ollut niin, että missä aitoa uskoa on, siellä on myös aina ollut vainoja. Vainon kohteeksi joutuvalta voidaan riistää henki, mutta ei Jumalan valtakuntaa ja iankaikkista elämää, kun vainottu pysyy Jeesuksessa Kristuksessa.

Pyhä Henki varustaa ja antaa vainotulle Jumalan kansalle sen tarvitseman tuen kussakin tilanteessa. Pyhä Henki antaa uskoille sanat, joita tarvitaan. Vainojen keskellä ja viranomaisten edessä uskova voi olla varma siitä, ettei kulje omassa voimassa vaan Jumala varustaa viisaudella ja kyvykkyydellä (Matt. 10:19–20, Luuk. 21:14–15). Ydinidea ei ole se, että vainottu kykenisi puolustamaan itseään niin, että vapautuu tilanteesta vaan niin, ettei tuo Kristukselle häpeää vaan kunniaa. Alkukirkon ensimmäisestä marttyyristä Stefanoksesta todetaan **”Mutta hengen voimalla hän puhuu viisaasti, eivätkä he kyenneet pitämään puoliaan”** (Ap.t. 6:10). Myös Pietarissa näemme suuren muutoksen, kun hän nousee julistamaan saatuaan Pyhän Hengen lahjan. Tosin pyhän evankeliumiteksti ei ensi sijassa viittaa julistustehtävään vaan nimenomaan esimerkiksi kuulusteltavana olemiseen.

Synagogassa valtaa käyttävät saattoivat määrätä rangaistuksena ruoskimisen tai synagogan yhteydestä erottamisen, jos näkivät henkilön rikkovan uskonnollista lakia (Ap.t. 22:19, 26:11, 2 Kor. 11:24). Jeesus ei puhu teoreettisesta vaan konkreettisesta tilanteesta, joka saattoi syntyä ja ytimeltään Jeesus tiesi itsekin joutuvansa kärsimään ja kuolemaan. Hän antoi esimerkin seuraajilleen siitä, mitä saattoi olla edesspäin.

Toisaalta meidän tulee siis varoa herjaamasta Pyhää Henkeä, ja toisaalta saamme iloita siitä, että Pyhä Henki antaa tarvittavan viisauden ja tarvittavat sanat erityisesti tilanteissa, joissa joudumme puolustamaan uskoamme ja ehkä elämäämme. Teksti vakuuttaa, että se, joka uskoo Jeesukseen, on saanut Pyhä Hengen lahjan. Pyhä Henki vaikuttaa ihmisen elämässä ja

on osa elämää sekä poistaa huolen tilanteista, joissa saatamme joutua puolustamaan uskoa Jeesukseen. Niissä tilanteissa Pyhä Henki vaikuttaa oikeat sanat ja teot.